

4037386 SHMS/M : สาขาวิชา : สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข ; ศค.ม.

(สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข)

คำสำคัญ : ความคิดความเชื่อของชาวบ้าน / การปฏิบัติต่อสุขภาพช่องปาก
/ วิจัยเชิงคุณภาพ

ปิยะฉัตร พัทธานุกร : ความคิด ความเชื่อและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพช่องปากของชาวบ้าน กรณีศึกษาในหมู่บ้านแห่งหนึ่งของจังหวัดขอนแก่น (POPULAR BELIEFS AND PRACTICES REGARDING ORAL HEALTH: A VILLAGE CASE STUDY FROM KHONKAEN PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ลือชัย ศรีเงินวง, คบ., ศค.ม., Ph.D., นงลักษณ์ พันธจารุณี, วท.บ., ทบ., M.P.H., Dr.P.H., สุปรียา อุดยานนท์, วท.บ., ทบ., M.P.H., Ph.D., ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, รบ., ศ.ม., Ph.D. 158 หน้า. ISBN 974-664-473-4.

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาความคิดความเชื่อและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพช่องปากจากมุมมองของชาวบ้านและลักษณะทางสังคมวัฒนธรรม กระบวนการศึกษาใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ในกลุ่มตัวอย่างอายุต่างๆ รวม 21 คน ผู้ให้ข้อมูลพื้นฐานชุมชน 9 คน สัมภาษณ์เจาะลึกและสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในครอบครัวกรณีศึกษา 10 ครอบครัว

ผลการศึกษาพบว่าระบบความคิดความเชื่อและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพช่องปากของชาวบ้านมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต, สังคมวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อม การสังเกตประสบการณ์และการบอกต่อกันมาเป็นที่มาของความคิดความเชื่อบางอย่าง ซึ่งมีทั้งที่สอดคล้องและแตกต่างกับแนวคิดทางการแพทย์ เช่น ลักษณะของฟันที่แข็งแรง, แมงกินฟัน, ถอนฟันทำให้ประสาทเสีย เป็นต้น การปฏิบัติตนดังกล่าวมีทั้งที่คาดหวังผลทางด้านสังคมและเป็นไปเพื่อบรรเทาหรือแก้ไขอาการเฉพาะหน้าที่รบกวนชีวิตประจำวัน ทางเลือกในการรักษาเมื่อเกิดปัญหาขึ้นอยู่กับความรุนแรงและประสบการณ์การรักษา เงื่อนไขเฉพาะบุคคล, บริบทแวดล้อมภายในชุมชนและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมในแต่ละยุคสมัยทำให้ค่านิยม, ปัญหาต่อปากและฟันตลอดจนเงื่อนไขการดูแลรักษาเปลี่ยนไป ตัวอย่างเช่น ค่านิยมต่อฟันที่เกี่ยวข้องกับอายุ เพศ สถานภาพและยุคสมัย, วิธีการบรรเทาอาการปวดฟัน หรือบทบาทของหมอใส่ฟันที่บ้าน การทำความเข้าใจต่อระบบความคิดความเชื่อและการปฏิบัติตนดังกล่าวช่วยในการหามาตรการทางทันตสาธารณสุขที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบวิถีคิดและวิถีชีวิตของชาวบ้าน เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมุ่งสู่ภาวะทันตสุขภาพที่ดีต่อไป